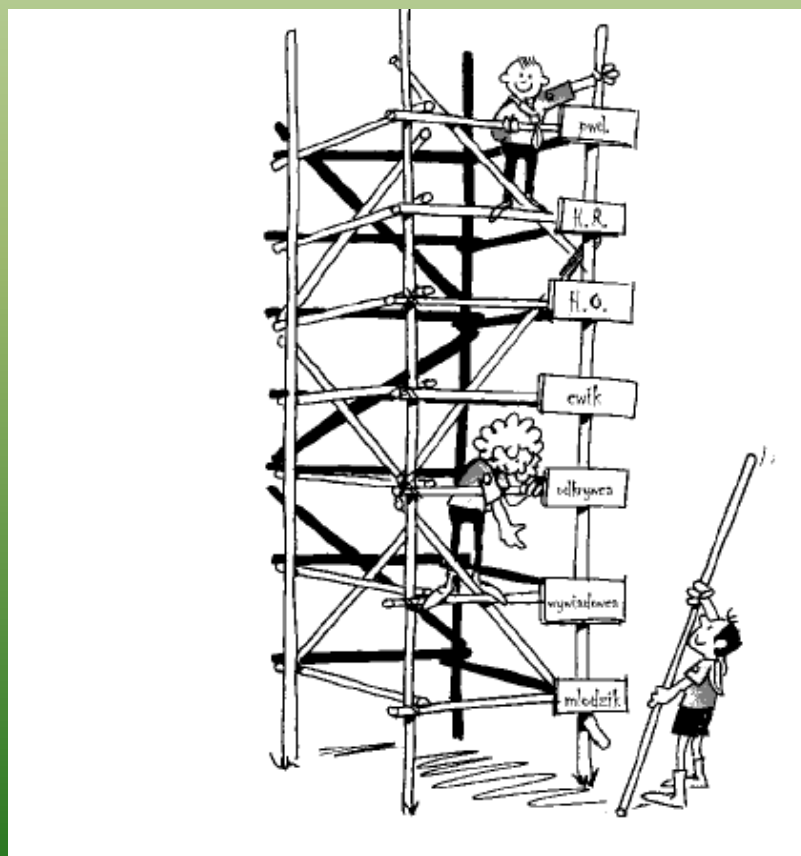

Stopnie i sprawności harcerskie

Stopnie i sprawności harcerskie są niezbędnymi instrumentami wykorzystywanymi w metodzie harcerskiej.

Są po to, aby pomagać w zapewnieniu harcerzom ciągłego rozwoju, a ich właściwe stosowanie jest kluczem do sukcesu drużynowego.

Stopnie harcerskie można określić jako poziom „wtajemniczenia” w harcerstwo. Każdy przyszły harcerz rozpoczyna swoją przygodę z ZHP od próby harcerza, następnie powinien zdobywać kolejne stopnie- odpowiednie do swojego wieku i poziomu rozwoju.

Stopnie są dobrane odpowiednio do wieku i tak powinny być zdobywane. Tak więc dla:

- **Harcerek i harcerzy**

- I - ochotnicza/młodzik

- II - tropicielka/wywiadowca

- **Harcerek starszych i harcerzy starszych**

- < - pionierka/odkrywca

- << - samarytanka/ćwik

- **Wędrowniczek i wędrowników**

- * - Harcerka Orła/Harcierz Orli,

- ** - Harcerka Rzeczpospolitej/Harcierz Rzeczpospolitej

PRÓBA HARCERKI/HARCERZA

Próba harcerki/harcerza to pierwsza rzecz, z jaką spotykają się nasi potencjalni członkowie drużyn. To pierwsze zadania, jakie przed nimi stawiamy. To moment, w którym podejmują decyzję, czy chcą być członkami ZHP. Od tego jak przebiegała próba harcerki/harcerza często zależy to, czy i jak nasi harcerze będą później zdobywali stopnie i sprawności.

Próba harcerza powinna trwać od 3 do 6 miesięcy.

Etapy rozpisywania próby na stopnie

1. Zebranie podstawowych informacji o podopiecznym.

Przykładowe informacje:

- dlaczego chce zdobywać stopień;
- ile ma lat, do jakiej chodzi szkoły;
- jakie są jego zainteresowania (ulubione przedmioty, zajęcia pozaszkolne);
- z jakimi problemami boryka się w szkole;
- jaka jest jego sytuacja rodzinna;
- co chce osiągnąć;
- jakie ma plany;
- co chciałby robić w drużynie, czym konkretnym się zająć;
- jakie pełni funkcje, jakie pełnił lub zechce pełnić w niedalekiej przyszłości.

Etapy rozpisywania próby na stopnie

2. Wyznaczenie celu próby.

Aby jak najtrafniej wyznaczyć cel, należy ustalić:

- jakie zalety, talenty i umiejętności posiada kandydat;
- jakie ma wady i braki;
- co chciałby w sobie zmienić, czego nauczyć, a jakich zachowań się wyzbyć;
- jakie zmiany chciałby wprowadzić w swoim życiu (wszystkich jego sferach).

Cele powinny być

- **S specyficznie określony** (czyli konkretnie, jasno, krótko i treściwie)
- **M mierzalny** (dający się jakąś miarą ocenić – np. w jakim stopniu został zrealizowany)
- **A atrakcyjny** (aby kandydat chciał go osiągnąć, żeby widział korzyści w dążeniu do niego i żeby cel mu się podobał)
- **R realistyczny** (możliwy do osiągnięcia przez kandydata)
- **T terminowy** (mieć wyznaczony odpowiednio długi czas realizacji, po którym to będzie można ocenić, czy został osiągnięty)

4. Zapisanie w karcie próby zadań w odpowiedniej formie.

- Lepiej tak: „Zrobię..”, „Przeprowadzę..”, „Dowiem się”, „Przedstawię..”.
- Błędem jest zapisywanie w formie „Spróbuję..”, „Postaram się..”, „Zrozumiem..” – bo ciężko określić, kiedy zostanie to wykonane.

Założenia systemu stopni harcerskich

System stopni, który obecnie obowiązuje, zakłada, że:

1. najważniejszym celem zdobywania stopnia jest praca nad sobą;
 2. każdy powinien samodzielnie napisać próbę (rola opiekuna i zakres jego pomocy maleje wraz z rosnącym wiekiem i doświadczeniem harcerza w rozpisywaniu próby);
 3. próba powinna się odnosić do wymagań zawartych w systemie stopni, jednak zawierać powinna przede wszystkim konkretne zadania, których realizacja ma przybliżyć harcerza do obranego celu;
 4. każda próba powinna być napisana indywidualnie – tak, aby odpowiadała na potrzeby danej osoby (do kosza z próbami jednakowymi dla całej drużyny);
 5. elementy próby powinny być wplecione w program zastępu, drużyny w taki sposób, by wzbogacały go i były z nim spójne (ważne, aby harcerz nie miał poczucia, że to, co robi, nie ma żadnego odzwierciedlenia w pracy zastępu czy drużyny, jest wręcz zbędne i nikt nie wykorzystuje efektów jego wysiłków).
- **Dostosowanie stopnia do wieku**

***„Harcerka bez
sprawności może dużo
i dobrze chce, ale mało
i źle może.”***

J Falkowska

**Sprawności są bardzo ważnym,
a jednak coraz rzadziej stosowanym
narzędziem metodycznym, które
pomaga drużynowemu rozwijać
zainteresowania harcerzy oraz pracować
nad ich indywidualnymi słabościami.**

***„Sprawność to zdobyta i udowodniona
działaniem umiejętność”***

Sprawności dobieramy według osobistych potrzeb harcerza, ale także według stopnia trudności. W tym celu zostały przygotowane sprawności z jedną gwiazdką, dwoma, trzema oraz mistrzowskie.

Dzięki realizacji sprawności nasz harcerz przede wszystkim:

- Zdobywa wiedzę i umiejętności,
- Odkrywa swoje zainteresowania,
- Uczy się samodzielności, zaradności i rzetelności,
- Uczy się szacunku dla ludzkiej pracy,
- Sprawdza i podnosi swoje umiejętności.

Przyczyny niezdobycia stopnia

Jakie są główne przyczyny, dla których harcerze i harcerki nie zdobywają ani nie rozpisują prób na stopnie? Jest ich zapewne bardzo wiele. Oto kilka najczęściej występujących:

- harcerze nie wiedzą, jak rozpisać swoje próby (brak dobrych opiekunów, którzy by ich tego nauczyli);
- nie wiedzą, po co jest potrzebny stopień i nie umieją sprecyzować swoich celów;
- nie rozumieją programów prób (mają problemy ze zrozumieniem wymagań, idei stopnia);
- nie ma osoby, którą w zdobywaniu stopnia można by naśladować (nikt nie zdobywa stopnia lub nie ma kto pokazać, w jaki sposób to się robi);
- brak w drużynie motywacji do zdobywania stopni (nikt nie zdobywa stopni – łącznie z drużynowym);
- niesystematyczna realizacja próby (niemożność dokończenia ze względu na nieustanne odkładanie „na potem”, praca metodą „zrywów”);
- posiadanie stopnia nie wiąże się z prestiżem, ale raczej kojarzy z kłopotem (stopień traktowany jako coś dodatkowego, zbędnego);
- zdobycie stopnia wydaje się nieosiągalne (zbyt trudne zadania, duży odsetek prób nieukończonych albo zamkniętych z wynikiem negatywnym).

Jeśli w Twojej drużynie nie zdobywa się stopni, to można ...

- nauczyć zastępowych rozpisywania prób (zrobić warsztaty, podczas którego dowiedzą się, czym jest stopień, dowiedzą się, jak je dobierać, zapoznają się z wymaganiami stopni, nauczą się budować zadania i sporządzać kartę próby);
- spróbować przekonać całą drużynę (gawędą, ćwiczeniami, scenkami, plakatami reklamującymi poszczególne stopnie, zaproszeniem na warsztaty podobne do opisanych powyżej, uzależniając pełnienie danej funkcji od posiadanego stopnia, podnosząc prestiż stopni i doceniając zdobywających stopnie);
- dać przykład i samemu zacząć zdobywać kolejny stopień (by móc potem relacjonować w gronie drużyny swoje postępy, cieszyć się nimi i pociągnąć za sobą resztę osób).

2. Jeśli stopnie zdobywa się niesystematycznie, to można ...

- zobowiązać zastępowych do comiesięcznego przeglądania kart prób;
- pytać harcerzy o postępy;
- obrzędowo nadawać stopnie, z wielką pompą;
- świętować zakończenie trudniejszych zadań;
- podtrzymywać na duchu zniechęconych i wspierać w trudniejszych momentach;
- zrobić w harcówce tablicę postępów i samooceny;
- relacjonować własne postępy;

3. Jeśli zdobywa się tylko pierwszy stopień, to można ...

- lepiej rozpisywać próby (adekwatnie do zainteresowań, możliwości);
- uatrakcyjnić zadania i nie zmuszać do robienia czegoś na siłę;
- wpleść zadania prób w pracę drużyny – aby harcerz widział, że jego zaangażowanie jest potrzebne i przynosi korzyści wszystkim.